

**ПРИЙНЯТНІСТЬ ТРАДИЦІЙ ТА ТРАНСФОРМАЦІЯ СТИЛЮ
В ХУДОЖНІЙ ОСВІТІ У ПЕРІОД ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**¹Д.Л. Герасімова,

djavida@ukr.net, ORCID: 0000-0001-5073-8474

¹М.Ю. Сапунова,

sapunovamar@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7643-488X

¹Г.Л. Рахубенко,

mida74@ukr.net, ORCID: 0000-0002-2698-9051

¹Одеська державна академія будівництва і архітектури, Україна

Анотація. У статті аналізуються системи художньої освіти різних країн, методи викладання, роль педагогічної системи та безпосередньо педагога у становленні учня та вихованні власного художнього стилю в сучасних умовах глобалізації, та її вплив на збереження ідентичності.

Глобалізація, це неминуче явище, яке вже настало, у процесі чого відбувається обмін товарами, інформацією, знаннями та культурними цінностями в усьому світі, і він стає все більш взаємопов'язаним. Незважаючи на те, що існує думка про недостатню глобальну інтеграцію Українського мистецтва у всесвітню систему, хочеться зупинитися на зворотній стороні того, що відбувається. Процеси глобалізації в культурі та мистецтві негативно позначаються на художній освіті та відображаються в якісній зміні методики та техніки викладання, впливаючи на збереження самобутності, культурної спадщини, менталітету та усталених традицій у підготовці професіоналів.

Сьогодні з'являється безліч навчальних закладів, які пропонують різні методи здобуття художньої освіти. Класична рисувальна та мальовнича школа замінюється підготовкою менеджерів в образотворчому мистецтві та маркетинговими послугами з продажу популярного мистецтва. Дане Богом вміння творити нарікається ресурсом і продається, як товар. Звісно і підхід має бути відповідним. Єдиний ресурс, на який може розраховувати художник – його індивідуальність, отже це має стати пріоритетним напрямом у художній освіті.

Ключові слова: ідентичність, традиції, глобалізація, художня освіта, творчість, методика викладання, педагогічна система, художник, індивідуальність.

Постановка проблеми. Зміна світо-порядку, економічні та політичні зміни обов'язково тягнуть за собою реакцію на зміни в освітньому процесі. Глобалізація, яка прийшла внаслідок цих рухів, у даному випадку уособлює експансію і зовсім не прагне бути засобом взаємодії різних культур і традицій. Здійснюється розповсюдження методів ринкового фундаменталізму, не звертаючи уваги на культуру та традиції, змінюється система освіти. Особливо гостро це відчувається у художній освіті, яка стоїть на багатовікових традиціях і творчій діяльності митця, безпосередньо пов'язаної з особистістю педагога та його майстерністю.

Незаперечно те, що найчастіше ринок пред'являє художнику неорганічні йому вимоги, які сильно спотворюють його унікальне бачення світу. Реальність часто вимагає від сучасного художника багато чого, що не пов'язано з творчістю. У якийсь момент ринок починає вимагати від нього бути менеджером, бюрократом, вміти вибудувувати систему просування та зростання, використовуючи модні тенденції, що абсолютно не вписується у світ творчої людини, вихованої у традиціях академічної художньої школи. А традиційний споживач, як і раніше, чекає на твір, створений художником за допомогою пензля, олії та

полотна, довговічний продукт, створений за всіма технологічними правилами, що має термін життя сотні років і віддає перевагу багатотиражним поліграфічним виданням. Крім того, він дуже чутливий до імені художника, його особистого бренду.

Таким чином, проблема, яку належить вирішити, збереження спадкоємності традиційної художньої освіти з майстром-викладачем на чолі цього процесу в умовах невідворотних змін глобалізації суспільства та системи освіти.

Аналіз останніх досліджень и публікацій. Дослідження впливу глобалізації на освіту є актуальним протягом останніх десятиліть. Процеси реструктуризації вищої освіти та реформування педагогічної системи з точки зору нових вимог, знаходяться у тренді найпопулярніших публікацій, що звичайно, більшою мірою пов'язано з Болонським процесом.

Один з відомих теоретиків університетської освіти, П.Скотт, вважає, що глобалізація прямо стосується університетів, та є найфундаментальнішим викликом, з яким зіткнулася вища школа. На університети, зауважує вчений, чекає робота з адаптування до вимог епохи глобалізації [9]. Сучасний науковець, Заслужений діяч н. і т. України, доктор економічних наук Н.В. Балабанова стверджує, що культурна глобалізація вищої освіти в Україні пов'язана насамперед зі зміною основних її складових, таких, як організаційна структура, методи і форми навчання, викладацький склад [4]. Серед безлічі публікацій на цю тему можна виділити праці Філіпа Дж. Альтбаха, американського вченого, професора Бостонського коледжу, «Глобальні перспективи вищої освіти», «Глобалізація та університет: міфи та реалії у світі нерівності», «Знання та освіта як міжнародний товар: злам ідеї суспільного блага» та Академіка НАН України Кременя Василя Григоровича, «Філософія освіти ХХІ ст.». Усі вони сходяться до того, що глобалізація насамперед пов'язана з англо-американською моделлю світоустрою, обов'язково вносить зміни до процесу утворення експансією євроатлантичних культурних цінностей та прийняттям саме цих цінностей вищою школою інших країн.

Цілі и завдання дослідження. Основне завдання, яке належить вирішити, є визначення свого місця в системі світового освітнього простору в період глобальних змін у художній освіті та збереження і розвиток своєї творчої індивідуальності. Метою дослідження виступає сформована педагогічна система та її визначення у сучасній освіті, усередині якої знаходиться педагог, як носій власного методу.

Метою цієї статті є аналіз того, що відбувається в момент глобалізації вищої освіти та розбір усіх, як позитивних, так і негативних сторін її впливу та реалізації в українській вищій школі, а також в обґрунтуванні її доцільності.

Виклад основного матеріалу.

Глобалізація – всесвітній процес інтеграції між державами. Розвиток світового суспільства в освіті, економіці, культурі та соціальному устрої неможливий без глобалізації, але за умови не шкодити принципу державного суверенітету інших країн. Та відбувається зворотне, і це стає помітним особливо у галузі освіти і культури багатьох держав. Нобелівський лауреат 2001 р. в галузі економіки, вчений зі світовим ім'ям Дж. Стігліц, який певний час був професором Стенфордського університету, головою Комітету економічних радників у адміністрації президента Клінтона, а потім – головним економістом Світового банку вважає, що глобалізація надмірно втручається у внутрішні справи держав, а отже, і культур. Прихильник теорії відкритого суспільства Дж. Сорос піддав критиці тенденцію глобалізації і переходу до ринкових переваг, зауваживши, що грошові цінності узурпували роль істинних цінностей, а ринки стали панувати в таких сферах суспільного життя, де їм не має бути місця (мистецтво, педагогіка, наука) [10].

То що ж є глобалізація насправді? Як вона здатна вплинути на внутрішні процеси окремої держави, а тим більше на її культурну спадщину?

В умовах глобалізації, на що справедливо вказують дослідники, існують дві потужні тенденції, які неодмінно поширюються на ті суб'єкти (освіту, культуру, мистецтво), які особливо перебувають у розвитку, це інтеграція та уніфікація.

Наприклад, процес європейської інтеграції, в рамках якої відбувається створення єдиної зони вищої освіти, так звана Болонська система.

Основні критерії Болонського процесу передбачають компетентнісний підхід, впровадження єдиної кредитної системи залікових одиниць (ECTS), розвиток академічної мобільності, моніторинг якості освіти шляхом проведення акредитації та надання автономії ВНЗ, таким чином, йде реформування всіх національних систем вищої освіти.

У своїй статті, «Уніфікація національних освітніх систем Європи як наслідок Болонського процесу: проблеми та втрати», Васкевич Т. В. проводить аналіз «болонізації» французької системи освіти і приходять до висновку, що спостерігається явне спрощення системи вищої освіти! Надана вузам автономія звернулася скороченням державного фінансування до мінімуму, проголошено комерціалізацію вузів. Завдяки компетентнісному підходу класичний університет визнаний структурою, що дає неефективні знання, і, як наслідок, негідною державного та приватного фінансування! Реформація освіти в Італії призвела до подорожчання навчання та масових протестів населення, яке не може дозволити тепер собі вищу освіту. Зміни в Німеччині, принесли нестабільність у зайнятості і безліч невпевнених у своєму майбутньому молодих фахівців бакалавріату, тому що Німеччина не визнала їх повноцінної освіти [5].

Проводячи паралелі з європейськими вишами, Україна йде, тим же шляхом і має такі ж певні складнощі. В художній освіті, багато значення має матеріально-технічна база. За кордоном вона набагато ширша та об'ємніша, ніж існуюча на даний момент в Україні. Це необхідно для формування європейської та американської особливої художньо-маркетингової культури, яка залучає творчий процес у розвиток маркетингових каналів та формування принципово нового ринку праці. Внаслідок чого сучасне українське мистецтво дедалі більше підштовхує до переходу виключно на комерційну основу.

Якщо освітню інтеграцію можна частково налагодити під власні потреби, то уніфікація призводить до єдності в протистоянні, у зв'язку з тим, що глобалізація неминує веде до розмивання або повної втрати самобутності, стирання фундаментальних засад самоідентичності, оригінальності, специфічності, особливостей у національних та локальних культурах. «Нова культура, яка приходить на зміну, зазначає академік О. С. Запесоцький, створюється «не на фундаменті старої, а осторонь її, на купі уламків культурних елементів, які раніше вже довели свою неспроможність, відкинуті людством». І далі: «Сьогодні формується новий самобутний тип культури, який має прямих сучасних аналогів там. Його можна назвати культурою багатого хаму. Найбільш близький аналог - Стародавній Рим епохи деградації та занепаду» [12, с.378].

Щоб краще зрозуміти, наскільки цей процес сприймається як смертельна небезпека, необхідно звернутись до історичних подій формування культурної спадщини і художньої освіти нашої країни, оглянути напрямки розвитку художньої освіти різних країн на сьогоднішній час.

Всесвітня історія налічує багато художніх шкіл з яскраво вираженими характерними рисами та його представниками, починаючи з XII століття. Луккано-Пізанська школа живопису - художня школа, що сформувалася в XII, XIII і на початку XIV століття в Тоскані, вона стояла біля витоків Проторенесанса і справила величезний вплив на творчість художників Чимабуе, Дуччо та Джотто. Кельнська школа живопису - одна з найвпливовіших німецьких мальовничих шкіл у XV столітті, що сформувалася в Кельні. Школа зіграла головну роль розвитку інших німецьких шкіл живопису. Римська школа живопису – одна з провідних шкіл живопису Італії. Завдяки римській школі зародилися художні стилі: Відродження, маньєризм, бароко та караваджизм. Флорентійська школа,

одна з провідних італійських художніх шкіл епохи Відродження (Мал.1). Великі художники Відродження Леонардо да Вінчі та Мікеланджело. Школа Фонтенбло – школа художників, які працювали у палаці Фонтенбло, який був центром Ренесансу в північній Європі. Завдяки школі Фонтенбло у французьке мистецтво увійшов маньєризм. Фламандська школа, ранній нідерландський живопис - у другій чверті XV століття в Нідерландах сформувалася пізнавана самостійна мальовнича школа, для якої була характерна реалістична манера письма, що знайшла своє вираження насамперед у жанрі портрета. Одним із найперших представників нових художніх поглядів вважається Ян ван Ейк [17] .

На базі різноманітності мистецтва виникла Дюссельдорфська школа живопису - одна з найвпливовіших німецьких та європейських мальовничих шкіл, сформована групою художників, які викладали чи навчалися у Дюссельдорфській академії мистецтв у першій половині XIX століття. Випускниками Дюссельдорфської академії мистецтв були громадяни майже всіх європейських країн, США, Канади та Австралії [17]. Південна мистецька школа, яка була сформована в Одесі у 1890 році та успадкувала традиції реалістичного та жанрового живопису «передвижників», яскравим представником якої став К. Костанді (рис. 1, рис. 2), та багато інших. Завдяки тому ми маємо на сьогодні різноманітність сучасних шкіл Європи, Азії, США, Австралії та Китаю.

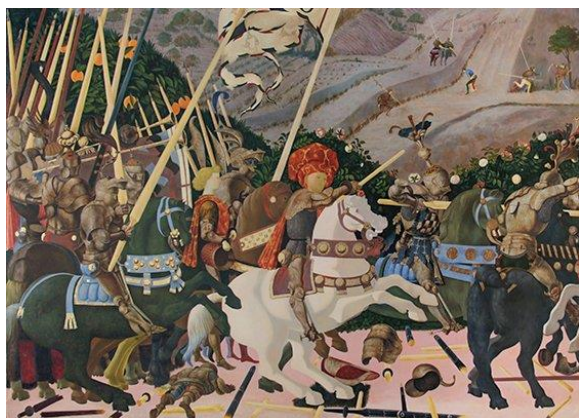

Рис. 1. Фрагмент серії «Битва при Сан-Романо»
Паоло Уччелло, 1456—1460 рр.
(флорентійська школа)

Рис. 2. «Старички» Кириак Костанди, 1890 год
(південна реалістична школа)

Швейцарський теоретик та історик мистецтва Генріх Вельфлін ще наприкінці XIX століття, аналізуючи базові художні стилі та школи, тісно пов'язував їх виникнення з поняттям «психологія епохи»: його форми говорять своєю мовою те саме, що й інші складові його часу». Багатовіковий досвід та розвиток, етнічне різноманіття, національні інтереси, культура та мова, приємність традицій поколінь лежать в основі формування народів упродовж епох. Саме за цими базовими принципами ми визначаємо свою ідентичність. І саме вона стає заручником глобалізації сучасної епохи.

М. В. Ілляхова, кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії і освіти дорослих Університету менеджменту освіти НАПН України, м. Київ висловлює думку, що головна небезпека глобалізації вбачається дослідниками в тому, що «замість єдності в багатоманітності і розширення освітніх можливостей можна одержати сумну уніфікацію, одноманітність і втрату самотнього творчого потенціалу національних (регіональних) освітніх систем» [6]. Що і трапилось з національними культурами республік, які входили до складу РСРС, які нажалі успадкували радянську систему художньої освіти, але і вона так само перейняла німецьку практику і формувалася на традиційній школі.

Наприкінці ХХ століття в момент краху в Україні старої системи виникла криза ідентичності та системи цінностей. Відповідно соціальні інститути, що формують та пропагують цінності, втратили свою функцію, це в свою чергу визначило занепад і кризу в освіті. На думку Н. Балабанової, культурний розвиток суспільства в Україні, супроводжувався переважно руйнуванням старих норм, традицій, звичаїв тоталітарної системи, внаслідок чого ні її економіка, ні соціальна й культурна сфери не могли розвиватися вільно та самостійно. Але за роки незалежності «в суспільстві на місце ідеологізованих за радянських часів способів поведінки прийшли індивідуалізм західного характеру, культ споживання, прагматизм, гола раціональність, моральна пластичність» [4, с. 63]. Це прямо вказує, що наша освіта піддається впливу західної системи і не справляється з головним завданням при визначенні свого гідного місця в системі світового освітнього простору, зберігати традицій у вихованні та культурно-освітньому розвитку населення.

Під глобалізацією у сфері освіти розуміють такі напрями, як інтернаціоналізація, інформатизація, інтеграція, вестернізація або їх поєднання, орієнтовані на піднесення престижу національної університетської освіти шляхом підвищення якості послуг, що надаються, та підвищення рівня підготовки людського капіталу до рівня світової конкурентоспроможності або перевищує його, які допомагають ВНЗ своєчасно або навіть заздалегідь відповідати на існуючі вимоги інформаційного суспільства і знання економіки, забезпечуючи тим самим лідируюче становище державі на світовій арені [14]. Ця універсальна модель не може застосовуватись до підготовки творчої молоді, де почуття та емоції переважають над матеріальним.

Художній розвиток лежить окремим напрямом у загальному векторі освіти, як формування культурної ідентичності в полікультурному просторі. Доцент, к.п.н., член Академії мистецтв І. М. Крилова, дуже точно дає визначення ролі художньої освіти: «художня освіта - це не тільки національне культурне надбання, а й єдина у своєму роді можливість на духовний розвиток людини. Вітчизняні культурно-історичні цінності виступають незамінним чинником формування у підростаючого покоління національної самосвідомості, міжкультурної взаємодії та почуття відповідальності за майбутнє процвітання країни» [8, с.168].

Протягом століть художні школи трансформувалися під впливом глобальних, територіальних, національних, культурних чинників та утворилося кілька напрямів, що відрізняються за систематичним підходом. Відомий колекціонер і галерист Марат Гельман, який у своєму арт-проекті «Сіль-Соль» відкрив масовій аудиторії доступ до творів широкого спектру українських художніх напрямків і шкіл, робить аналіз сформованих художніх шкіл, що впливають на мистецьке середовище. На його думку, на сьогоднішній день у світі фактично існує всього чотири типи художніх шкіл, які мають чітку географічну та національну прив'язку: німецьку, американську, лондонську та скандинавську.

Одна з найпопулярніших на сьогоднішній день у професійній художній освіті – німецька школа, це – традиційна школа, яка сягає корінням у «класичне мистецтво». У її центрі – педагог, практикуючий художник, який набирає себе курс. Студент насамперед обирає собі наставника, а вищу різнобічну освіту як систему знань вважається вторинною. Головний мінус такого підходу, що на початку кар'єри ти обираєш собі художню стратегію, яку згодом досить складно змінити. Але є і безумовний плюс: спостерігаючи як працює великий Майстер, ти вирощуєш свою власну індивідуальність [16].

Американська школа, у якій викладає знаменитий професорський склад, заточений під певну спеціалізацію у конкретній області. Така освіта доступна людям, які вже закінчили кілька мистецьких закладів і бажають досягти досконалості в обраному напрямку.

Характерним для лондонської школи є переважання художнього середовища. Викладачі, які читають лекції, це менеджери самої школи чи представники мистецького середовища Лондона. Навчальний план як такий відсутній, можна вільно підробляти у лондонських галереях, обговорювати свої роботи з галеристами та кураторами, які за сумісництвом є твоїми вчителями.

Основне завдання скандинавської школи – дати майбутнім художникам, музикантам, кінорежисерам базову гуманітарну освіту високої якості. Студенти тут ставляться до своєї творчості, як до наукового проекту при цьому не забувають і про індивідуальність. є бізнес-план, конкретний бюджет та замовник [16].

Об'єднує всі ці шкільні системи, наявність безлічі дитячих художніх і творчих шкіл, що передують здобуттю вищої освіти, де готують дітей до професійного становлення в цій галузі за допомогою прищеплення художньо-естетичної культури з раннього дитинства.

І нарешті, система пострадянського простору, яка на сьогодні в Україні ще частково діє, але в період глобалізації прагне поглинання болонською системою освіти для створення єдиного європейського простору з універсальними принципами та структурою освітнього процесу. Відмінність сучасної Української системи насамперед у тому, що навчання базовим навичкам ремесла, наприклад, техніці малювання, повністю передано з вищої школи до середньої. Вважається, що коли студент приходить до вищого художнього навчального закладу, він за замовчуванням володіє ремеслом [16]. Паралельно він має час отримувати всебічний розвиток набуває знання першорядного значення з історії мистецтва, аналізу загального духовно-морального та естетичного досвіду, набуває розуміння соціальних та культурних процесів, спрямованих на збагачення та творче перетворення навколишньої дійсності. А педагогічний склад виконує затверджену програму, у практичній галузі, навчаючи навичкам та вмінням у сфері художнього ремесла, долучаючи до глобальної художньої системи. Вона, як вже було відмічено успадкувала німецьку школу і досі є достатньо продуктивною.

Обираючи ту чи іншу модель, завжди в центрі обговорення стоїть педагог (школа) і його місце в системі викладання. Важливо не плутати систему та освітню програму. Система перебуває всередині освітньої програми та спирається на викладача, наприклад система П. Чистякова, він створив свою систему під впливом німецької школи, закликаючи звертатися до живої природи, особливу увагу приділяючи викладанню малюнка. При цьому педагог є моральним і моральним авторитетом, який виховує насамперед людину, а не компетентнісного фахівця. К.Д. Ушинський, наголошував, що «педагог повинен бачити в учні не майбутнього історика, а людину, яка користується отриманими знаннями для свого морального та розумового вдосконалення». Але болонський процес було розпочато не для цього. Він для створення конкурентоспроможності європейської вищої освіти на світовому ринку освітніх послуг. Як відомо, конкуренція заснована на таких рисах людського характеру, як егоїзм, агресивність та жадібність. Виникає академічний капіталізм - вища освіта стала ринковою послугою, що задовольняє потреби глобального бізнесу і як наслідок комерціалізація, утилітаризм, фрагментація знань, що виражається у відсутності критичного мислення та найстрашніше - дегуманізація вищої освіти та суспільства.

В результаті перетворень у руслі глобалізації, освіта втратила своє справжнє призначення - розвиток піднесених творчих засад особистості, становлення людини як істоти духовної, просвітництва та прагнення до вдосконалення [5].

Наше завдання в умовах неминучої глобалізації вибрати для себе і сформувати, зберегти свою систему художньої освіти, враховуючи всі ризики болонського процесу з його девізом на чолі: «нічого особистого, тільки бізнес».

Визначний педагог К.Д. Ушинський у своїй праці «Людина як виховання. Досвід педагогічної антропології» застерігав: «Не можна захочувати у вихованцях прагнення

переваги над товаришами, тому що ні від чого іншого так не розвиваються найгірші сторони душі людської - заздрість і злість, як від необережного збудження почуття змагання».

Керівництво та викладацький склад кафедри образотворчого мистецтва Одеської державної академії будівництва та архітектури (ОДАБА), успадковували та зберігають одеську південну школу живопису (рис. 3, рис. 4). В її особливості, один із найбільших українських художників другої половини ХХ століття, класик одеської школи живопису Юрій Єгоров, виділяв три головні риси – наявність традиції, яку пов'язував головним чином з імпресіонізмом, «переклички з французькою школою живопису», «живі відчуття від Одеси. з її повітрям, виглядом та настроєм». Цілісність форми, яка, незважаючи на будь-які трансформації, ніколи не втрачає своєї стійкості, зберігаючись не подрібненою, спадщина німецької школи.

Рис. 3. «Вечір за Дунаєм». Спорник М.В., асистент кафедри образотворчого мистецтва ОГАСА, 2022

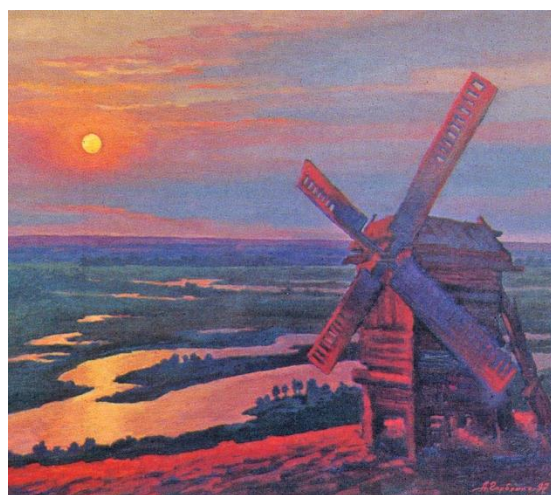

Рис. 4. «Моя Кіровоградщина», Горбенко А.О., професор кафедри образотворчого мистецтва АХІ ОДАБА, 1971

Одеська школа – це поєднання новаторства, реалістичної та нереалістичної творчості, авангарду, реалістичного та плернерного живопису та прагнення до свободи творчості. І безперечно збереження культури Української держави, її сміливість і в певному сенсі навіть заколотність, своєрідне світовідчуття та величезний пласт політичних, соціальних, національних, культурних та історичних подій, відображається у дипломних роботах студентів кафедри. Усі викладачі мають професійну підготовку, володіють малюнком, графічними та мальовничими техніками. Викладання ведеться з урахуванням міждисциплінарних зв'язків, анатомічний малюнок, скульптура, які є обов'язковою основою навчання. Використовується якісно новий підхід: «залишати свободу в межах», що дозволяє кожному студенту виявляти свою індивідуальність. Своїми роботами студенти звертають увагу на різноманітні проблеми, змушуючи суспільство замислитись і дізнатися трохи більше про Українську культуру, традиції, особливості національного колориту і української душі (рис 5, рис. 6).

Творчість не терпить універсальності, творчість немає меж і не може бути підпорядкована єдиним стандартам. Художня творчість як форма самовираження, є важливою частиною розвитку особистості сучасної людини, як форма виживання у глобальному світі.

Тому представники багатьох відомих і визнаних культур, які перебувають у світовому просторі, використовують найвитонченіші механізми захисту перед загрозою глобалізації. Страх перед уніфікацією призводить до запровадження на державному рівні

різних способів фільтрації та обмежень. Ряд європейських країн запроваджують спеціальні бар'єри для входу на ринок культурних послуг англomовного характеру, особливо американського походження.

Рис. 5. «Вечір у полонинах». Дипломна робота ст. кафедри ОМ АХІ ОДАБА Семенчук Олександр, 2022 р

Рис. 6. «Ліза, поворожи». Дипломна робота ст. кафедри ОМ АХІ ОДАБА Езер А., 2020 р

Висновки. Культурна глобалізація вищої освіти є нерівномірним явищем. Для України, культурна глобалізація вищої школи матиме, ймовірно, погані наслідки: популяризація глобальних мультикультурних цінностей, посилення світового домінування євроатлантичної культури, поява зарубіжних освітніх провайдерів на територіях національних держав, втрата національної культури та ідентичності, втрата конкурентоспроможність національної освіти. Таким чином, глобалізація освіти характеризується експансією інтересів розвинених країн у відповідні сфери країн, що розвиваються. Вочевидь, що глобалізаційні процеси вигідні переважно країнам із розвинутою економікою, які намагаються зміцнити свою домінуючу позицію у всіх можливих сферах, науці, освіті, соціології [14]. Менш розвинені держави очкує відтік молоді в пошуках кращого життя.

Необхідно створити механізм протистояння цим процесам і своїм прикладом, у стінах ОДАБА створити систему, де не буде монополії на мистецтво, розвиватиме одеську художню школу, і приділяти достатньо уваги індивідуальності та ідентичності.

Література

- [1] Альтбах Ф. Глобалізація та університет: міфи та реалії у світі нерівності // *Alma mater*, 2004. - № 10. – С. 41.
- [2] Альтбах Ф. Глобальні перспективи вищої освіти [Текст]/пер. з англ. Ю. Каптуревського; під нав. ред. А. Рябова; передисл. М. Юдкевич; Нац. дослідні. ун-т "Вища школа економіки". - М: Вид. будинок Вищої школи економіки, 2018. – 548 с.
- [3] Альтбах Ф. Знання та освіта як міжнародний товар: злам ідеї суспільного блага // *Alma mater*, 2002. - № 7 – С. 43.;
- [4] Балабанова Н.В. Суспільство знань та інновацій: шлях до майбутнього України. – К. : Арістей, 2005. – 104 с.
- [5] Васкевич Т.В. «Уніфікація національних освітніх систем Європи як наслідок Болонського процесу: проблеми та втрати»/Сучасна освіта №4 , 2017.

- [6] Ілляхова М.В. Глобальні тенденції і проблеми розвитку освітньо-економічного потенціалу України \ Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей : зб. наук. пр. / редколегія ; відп. секретар З. С. Скринник. – К. : УБС НБУ, 2015. – 348 с.
- [7] Кремень В. Філософія освіти XXI ст. // Персонал, 2003. – № 1. – С. 8 – 13.
- [8] Крилова І.Н. Основні напрямки розвитку художньої професійної освіти // Наукові проблеми гуманітарних досліджень, 2011. № 3. С. 168-173.
- [9] Скотт П. Глобалізація та університет // ВВШ “Alma Mater”, 2000. – № 4. – С. 3 – 8.
- [10] Сорос Дж. Криза глобального капіталізму / Сорос Дж. – К.: Основи, 1999. – 259 с.
- [11] Семенов С.М. Вища школа за умов глобалізації / Семенов С.М., Семенова О.М. // Філософія освіти, 2005. – С. 31-33.
- [12] Осколков С.А. Академічне мистецтво та масова культура у просторі сучасної глобалізації. Діалог культур за умов глобалізації: XI Міжнародні Лихачівські наукові читання. - Т.І. Доповіді. - СПб.: СПбГУП, 2011. - 592 с.
- [13] Уотерс М. Глобалізація [Текст] / М. Уотерс // Глобалізація: Контури XXI століття: Реф. зб. Ч.І. - М.: РАН ІНІОН, 2002. - С. 50-67.
- [14] Утюж І.Г. Глобалізація в системі вищої освіти/Гуманітарний вісник ЗДІА, 2011. № 47»
- [15] Юськів Б.М. Глобалізація і трудова міграція в Європі [Текст] : монографія / Б.М. Юськів. – Рівне : видавець О.М. Зень, 2009. – 476 с.
- [16] Електронний ресурс: <https://huxley.media/hudozhestvennyye-shkoly-i-podvodnye-kamni-kak-prodavai-vdohnoveniye-i-ostatsya-samim-soboj-chast-iii/>, дата звернення 04.01.2023 р.
- [17] Електронний ресурс: https://www.art-spb.ru/keyword/florentiyskaya_shkola, дата звернення 06.01.2023 р.

References

- [1] Altbach, F. Globalization and the University: Myths and Realities in a World of Inequality // Alma mater, 2004. - № 10. – С. 41.
- [2] Altbach F. Global perspectives of higher education [Text]/trans. from English Yu. Kapturevskyi; under the ed. A. Ryabova; forwarded M. Yudkevich; National research University "Higher School of Economics". - M: Ed. building of the Higher School of Economics, 2018. – 548 p.
- [3] Altbach F. Knowledge and education as an international commodity: breaking the idea of public good // Alma mater, 2002. - № 7 – p. 43.;
- [4] Balabanova N.V. Society of knowledge and innovation: the path to the future of Ukraine. - K.: Aristeus, 2005. – 104 p.
- [5] Vaskevich T.V. "Unification of national education systems in Europe as a result of the Bologna process: problems and losses"/Modern education №4 , 2017.
- [6] Illyakhova M.V. Global trends and problems of development of the educational and economic potential of Ukraine \ Philosophy of financial civilization: man in the world of money: coll. of science pr. / editorial board; resp. secretary Z. S. Skrynnyk. - K.: UBS NBU, 2015. - 348 p.
- [7] V. Kremen. Philosophy of education of the XXI century.//Personnel, 2003. – No. 1. – P. 8 - 13
- [8] Krylova I.N. Main directions of the development of artistic professional education // Scientific problems of humanitarian studies, 2011. No. 3. P. 168-173.
- [9] Scott P. Globalization and the University // VVSH "Alma Mater", 2000. - No. 4. - P. 3 - 8
- [10] J. Soros. Crisis of global capitalism / J. Soros - K.: Osnovy, 1999. - 259 p.
- [11] Semenov S.M. Higher school under the conditions of globalization / Semenov S.M., Semenova O.M. // Philosophy of Education, 2005. - P. 31-33.

- [12] Oskolkov S.A. Academic art and mass culture in the space of modern globalization. Dialogue of cultures in the context of globalization: XI International Likhachev Scientific Readings. - T.I. Reports. - St. Petersburg: SPbGUP, 2011. - 592 p.
- [13] Waters M. Globalization [Text] / M. Waters // Globalization: Contours of the 21st century: Ref. coll. Ch. I. - M.: RAN INION, 2002. - P. 50-67.
- [14] Utyj I.H. Globalization in the system of higher education/Humanitarian Bulletin ZDIA, 2011. No. 47»
- [15] B. Yuskiv Globalization and labor migration in Europe [Text] : monograph / B. M. Yuskiv. – Rivne: publisher O.M. Zen, 2009. – 476 p.
- [16] Electronic resource:<https://huxley.media/hudozhestvennye-shkoly-i-podvodnye-kamni-kak-prodavat-vdohnovenie-i-ostatsja-samim-soboj-chast-iii/>, date of application 04.01.2023
- [17] Electronic resource: https://www.art-spb.ru/keyword/florentiyskaya_shkola, date of application 06.01.2023.

ACCEPTANCE OF TRADITIONS AND TRANSFORMATION OF STYLE IN ART EDUCATION IN THE PERIOD OF GLOBALIZATION

¹ D.L. Gerasimova,

djavida@ukr.net, ORCID: 0000-0001-5073-8474

¹M.Yu. Sapunova,

sapunovamar@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7643-488X

¹G.L. Rahubenko,

mida74@ukr.net, ORCID: 0000-0002-2698-9051

¹*Odessa state academy of building and architecture. Ukraine.*

Annotation. The article analyzes the art education systems of different countries, teaching methods, the role of the pedagogical system and the teacher himself in the formation of the student and the education of his own artistic style in modern conditions of globalization and its influence on preservation. Identity

Globalization is an inevitable phenomenon that has already arrived, in the process of which goods, information, knowledge and cultural values are exchanged around the world, and it is becoming more and more interconnected.

Globalization processes in culture and art have a negative impact on art education and are reflected in qualitative changes in teaching methods and techniques, affect the preservation of identity, cultural heritage, mentality and established traditions in the training of specialists. The market makes inorganic demands on the artist, which greatly distort his unique vision of the world. Reality often requires a lot from a modern artist that is not related to creativity. At some point, the market begins to require him to be a manager, a bureaucrat, to be able to build a system of promotion and growth using fashionable trends. As a result of transformations in the course of globalization, education has lost its true purpose - the development of elevated creative foundations of the individual, the formation of a person as a spiritual being, enlightenment and the desire for improvement [5].

Our task in the conditions of inevitable globalization is to choose for ourselves and to form and preserve our system of art education, taking into account all the risks of the Bologna process with its motto at the head: "nothing personal, only business." Creativity does not tolerate universality, creativity has no limits and cannot be subject to uniform standards. Artistic creativity as a form of self-expression is an important part of the development of a modern person's personality, as a form of survival in a global world.

The globalization of education is characterized by the expansion of the interests of developed countries into the corresponding areas of developing countries. It is obvious that

globalization processes are beneficial mainly to countries with developed economies, which are trying to strengthen their dominant position in all possible spheres, science, education, sociology [14]. Less developed countries are seeing an outflow of young people in search of a better life.

Thus, the problem to be solved is the preservation of traditional art education with a master teacher at the head of this process in the face of inevitable changes in the globalization of society and the education system.

Keywords: identity, traditions, globalization, art education, creativity, teaching method, pedagogical system, artist, individuality.

UDC 72.01

doi: 10.31650/2786-7749-2023-1-127-135

PRINCIPLES OF FORMATION OF INDIVIDUAL SIGNS OF STYLE IN MODERN DESIGN GRAPHICS

O.V. Perepelytsia,

perepelytsiaokvl@ogasa.org.ua, ORCID: 0000-0002-7364-0205

*Department of Drawing, Painting and Architecture, Odessa State Academy of Civil
Engineering and Architecture, Ukraine*

Annotation. The article discusses the principles of the formation of individual style features in modern project graphics. The main method for solving this problem is to explain the role of architectural drawing as an additional reflection of the ideas of the author's project, explain the importance of hand and computer graphics as a special creative and technical process in separate projects. The author draws attention to the fact that hand-drawn graphics are special, especially the original image, which is inherent only to one person. We can still vividly imagine the combination of the process of the human brain with pencil and paper, which give individual handwriting and life. It is argued that training and education are necessary for the formation of an individual style. Modern successors of this and specialists in didactic practice have developed and are developing new methods of correct representation, which greatly simplify and contribute to the development of this individuality. Therefore, pedagogical experience is also important for the formation of an individual sign of style in modern design graphics.

Additional roles of entourage and staffage in the design process form a special vibration and experience in the formation of an individual style. They, in addition to the main style of presentation, allow you to create the desired symbiosis with a dry computer presentation and more lively and emotional hand-drawn graphics.

It was advisable to apply the fact that the knowledge of various authors of graphic developments and drawings about understanding the basic principles and methods of graphic representation of the environment, the most important object, on the basis of which any future artist will create a unique drawing style, his own unique handwriting. The forms of graphic works can change over time for one author, under the influence of general changes in society, the emergence of new technologies, new tasks, etc.

Keywords: formation of an individual style, entourage, staffage, architectural graphics, hand-drawn graphics, computer graphics

Introduction. Relevance of the study. In the architectural practice of reproducing the idea, the architect attracts his professional skills. Special skills to be eloquent and convincing the artist uses drawing either by man-made means, or digital. One way or another, to create an image properly, he uses his special individual style, which was formed during the training period. According to K.V. Kudryashevov, training is based on the study of certain samples, examples,